

Мукачівський державний університет
Гуманітарний факультет
Кафедра психології

Дипломна робота

Бакалавр

(освітній ступінь)

на тему: Самооцінка як критерій психологічної
безпеки студентської молоді

Виконав: студент 5 курсу, групи ПП – 5 (з)
напряму підготовки
6.030103 Практична психологія
Михальо М.П.

Керівник Барчі Б.В.

Рецензент Іванова В.В.

Мукачево - 2020 року

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ I. ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ ДОСЛІДЖЕННЯ САМООЦІНКИ ЯК КРИТЕРІЮ ПСИХОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ	
1.1. Самооцінка як структурний компонент самосвідомості особистості .7	
1.2. Поняття психологічної безпеки.....	18
1.3. Роль самооцінки як критерію психологічної безпеки студентів.....	25
РОЗДІЛ II. ЕМПІРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ РОЛІ САМООЦІНКИ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ ЯК КРИТЕРІЮ ЇХНЬОЇ ПСИХОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ	
2.1. Організація та опис методик	33
2.2. Аналіз результатів емпіричного дослідження.....	39
2.3. Рекомендації щодо формування самооцінки.....	41
ВИСНОВКИ.....	48
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	55
ДОДАТКИ	

ВСТУП

Актуальність теми. В умовах сучасного стану нашого суспільства, переорієнтація політичних, соціально-економічних відносин, ускладнення у сучасних умовах виробничої діяльності, зміна характеру праці і способу життя великих мас населення, а також виникнення постійних стресових ситуацій не тільки ставлять високі вимоги до інтелектуального і емоційно-вольового потенціалу особистості, але й позначаються на становленні й розвитку самооцінки особистості. Це надає особливого значення дослідженням, спрямованим на отримання інформації про поведінку, діяльність, спілкування людини, необхідною складовою яких стають соціально-перцептивні і оціночні утворення.

Будучи важливою складовою поведінки особистості, самооцінка впливає на формування образу соціальної дійсності, визначає характер контактів з нею, передбачає рівень довіри до різних джерел інформації, ставлення до них, забезпечує організацію зворотних зв'язків у всіх формах і видах взаємодії.

Самооцінка має важливе значення для успішної навчальної діяльності, а також професійної орієнтації, вибору життєвого шляху та власного ставлення до дійсності. Від того, чи адекватно особистість сприймає себе, чи не має певних “деформацій” у її ставленні до себе, залежить її майбутнє.

Для юнацького віку є характерним становлення свого специфічного світогляду. В цей період ще не усвідомлюється в повному обсязі суб'єктивність своїх домагань і об'єктивність своїх можливостей. Неадекватна самооцінка зумовлює невідповідне ставлення до себе, чим породжує проблеми в майбутньому, коли людина вже доросла і, певним чином, автономна.

Аналіз передумов подолання негативної самооцінки необхідний також для проведення комплексних і міждисциплінарних досліджень, що допоможе глибшому розумінню тих патогенних механізмів, що призводять

до несприятливих змін оціночного ставлення юнака чи дівчини до себе і до оточення, до їхньої психологічної безпеки загалом.

У сучасному суспільстві збільшується кількість джерел психологічної загрози, які шкодять здоров'ю особистості, порушуючи її життєдіяльність. Стали доволі поширеними агресивні вияви у соціальному середовищі, насильницькі дії людей у ставленні одне до одного. Тому сьогодні забезпечення психологічної безпеки особистості набуває особливої значущості.

Психологічна безпека особистості є необхідною умовою розвитку її функціональних можливостей, профілактики психосоматичних порушень, реалізації особистісного потенціалу. Крім цього, безпечна особистість – це людина, «яка будує власне життя в контексті єдності з суспільством, природою, Всесвітом, реалізує власний потенціал, свої ідеали і прагнення за допомогою сформованої системи смислової регуляції життєдіяльності, а також має готовність до забезпечення безпеки і здатна підтримувати власне здоров'я за рахунок перетворення небезпек у фактор власного розвитку».

Різні аспекти подолання негативної самооцінки в юнацькому віці представлені у працях таких західних психологів, як: У. Джеймса (вплив спрямований на: самовдоволення і невдоволення собою), З. Фрейда (психічна стабілізація особистості та її соціальна адаптація забезпечуються механізмами психологічного захисту), А. Адлера (акцент робиться на компенсаційні процеси психіки людини), Е. Берна (вплив спрямований на збереження внутрішньої стабільності особистості, її саморегуляції та самореалізації), А. Маслоу (акцент робиться на потребі в самоповазі й в оцінці з боку інших), К. Роджерса (адекватного співвідношення між “Я-реальним” і “Я-ідеальним”), а також російських і українських вчених - Л.С. Виготського, С.Л. Рубінштейна, О.М. Леонтьєва (акцент робиться на провідній діяльності, що адекватна віковому періоду), Л.І. Божович (подолання заниженої самооцінки полягає в переключенні інтересів і спрямованості особистості з себе на певну діяльність), І.С. Кона (акцент

робиться на наближенні самооцінки до «Я-образу»), С.Д. Максименка, О.М. Прихожан (подолання підвищеної тривожності), П.Р. Чамати, Л.С. Сапожнікової, Т.М. Титаренко та багатьох інших.

Психологія безпеки особистості вивчає соціопсихологічні явища і процеси, що виникають у ситуації небезпеки. Небезпека і безпека являють собою дві взаємозалежні сторони, що перебувають у динамічній взаємодії. Оскільки безпека опосередковується небезпекою, вона за своїм змістом завжди є предметною та конкретною, вона не може бути абстрактною. У контексті небезпеки та безпеки людина розглядає державу, суспільство, особистість, права, інтереси тощо. Об'єктивна необхідність збереження якісної визначеності важливих з точки зору людини матеріальних та ідеальних об'єктів спонукає її не тільки розглядати їх безпеку, але й здійснювати певну діяльність з її забезпечення.

Предметом психологічної безпеки особистості є людина, узята в системі стійких соціально зумовлених психологічних характеристик, які формуються і виявляються в суспільних зв'язках і відносинах, визначають його вчинки і дії, регулюють і обумовлюють внутрішні стани та психічні процеси. Предметом психології безпеки є психологічна безпека особистості і соціального середовища. Структуру психології безпеки розглядають у двох аспектах: психологічна безпека середовища і психологічна безпека людини. Психологічна безпека є інтегративною категорією, оскільки її розглядають з декількох площин: у якості процесу, у якості стану, у якості характеристик особистості; а також на декількох рівнях: на рівні суспільства, на рівні локального середовища перебування людини, на рівні особистості.

Проте, аналіз психолого-педагогічної літератури засвідчив про відсутність належної уваги та комплексного підходу до проблеми самооцінки як критерію психологічної безпеки студентської молоді. Всі вищезазначені обставини обумовили вибір теми дослідження «Самооцінка як критерій психологічної безпеки студентської молоді».

Об'єкт дослідження – Я-концепція особистості юнака.

Предмет дослідження – самооцінка як критерій психологічної безпеки студентської молоді.

Мета дослідження: теоретично обґрунтувати та емпірично дослідити проблему взаємозв'язку самооцінки та психологічною безпекою студентської молоді.

Завдання дослідження:

1. Провести теоретичний аналіз проблеми самооцінки студентської молоді як критерію психологічної безпеки.
2. Експериментально дослідити рівні самооцінки підлітків та встановити їхній зв'язок з критерієм психологічної безпеки студентської молоді.
3. Скласти рекомендації щодо оптимізації самооцінки студентів.

Для досягнення поставленої мети та визначених завдань було використано наступні методи дослідження: теоретичний аналіз наукових та практичних результатів досліджень з даної проблеми; спостереження; анкетування; 1) методика дослідження самооцінки (запропонована С. А. Будассі, інтегрована Ю.Я. Кисельовим); 2) методика визначення рівня самооцінки Дембо-Рубінштейн за модифікацією А. Прихожан; 3) «Індекс життєвого стилю» (LSI – Life style index) Р. Плутчика, Г.Келлермана і Х.Р.Конте; 4) «Методика діагностики домінуючої стратегії психологічного захисту в спілкуванні» (В. В. Бойко).

База дослідження

Дослідження проводилося на базі психологічної служби Мукачівського державного університету.

Загальна вибірка досліджуваних становила 50 студентів гуманітарного факультету.

Практичне значення дослідження полягає в підборі системи методик з діагностування самооцінки, як критерію безпеки студентської молоді; розробці рекомендацій щодо формування самооцінки студентів.

ВИСНОВКИ

Проблема психологічної безпеки особистості по праву займає центральне місце у вітчизняній і зарубіжній психології. Науковий інтерес до її вивчення ґрунтується на багатогранності феноменології самооцінки особистості, міждисциплінарному статусі проблеми. Проте, незважаючи на значну кількість робіт, спрямованих на дослідження закономірностей розвитку особистості, як і раніше поза увагою вітчизняних учених залишається проблема розвитку її психологічних механізмів, що оптимізують взаємодію з соціальним середовищем, забезпечують критерій психологічної безпеки.

Актуальність вивчення феномену психологічної безпеки визначається тим, що він є однією з найсуперечливіших властивостей в структурі особистості, оскільки одночасно сприяє як стабілізації особистості, так і її дезорганізації. Останніми роками все більше число авторів звертається до вивчення феномену психологічної безпеки як важливого механізму регуляції поведінки і діяльності людини.

Під психологічним захистом нами розуміється система регуляторних механізмів, які спрямовані на усунення або зведення до мінімуму негативних та таких, що травмують особистість переживань, пов'язаних з внутрішніми або зовнішніми конфліктами, станами тривоги і дискомфорту.

Це нормальний механізм, що оберігає психіку від дезорганізації і в дипломній роботі відображені спрямований на попередження розладів поведінки. Такого роду психічна діяльність реалізується у формі специфічних прийомів переробки інформації, які дозволяють зберегти достатній рівень самоповаги в умовах емоційного конфлікту.

Механізм психологічного захисту пов'язаний з реорганізацією системи внутрішніх цінностей особистості, зміною ієрархії цінностей, спрямованою на зниження рівня суб'єктивної значущості відповідного переживання для того, щоб звести до мінімуму психологічно травмуючі моменти.

Функції психологічного захисту за своєю природою суперечливі: з одного боку, вони сприяють адаптації людини до власного внутрішнього світу, але при цьому можуть погіршити пристосованість до зовнішнього соціального середовища.

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>